

Bruxelles, 14. prosinca 2021.
(OR. en)

15033/21

ELARG 97
COWEB 169

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije

Br. preth. dok.:	14862/21
Br. dok. Kom.:	COM(2021) 644 final

Predmet:	PROŠIRENJE I PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA – zaključci Vijeća
----------	---

Za delegacije se u Prilogu nalaze Zaključci Vijeća o proširenju i procesu stabilizacije i pridruživanja kako ih je Vijeće odobrilo 14. prosinca 2021.

**ZAKLJUČCI VIJEĆA O PROŠIRENJU I PROCESU STABILIZACIJE I
PRIDRUŽIVANJA**

1. Vijeće s posebnom pozornošću prima na znanje Komunikaciju Komisije od 19. listopada 2021. o politici proširenja EU-a, kao i izvješća o Crnoj Gori, Srbiji, Turskoj, Republici Sjevernoj Makedoniji, Albaniji, Bosni i Hercegovini i Kosovu*.
2. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 i dalje ima ozbiljne negativne posljedice na naša društva i gospodarstva. Pandemija je istaknula potrebu za ujedinjenošću i skupnim rješavanjem zajedničkih izazova te prednosti takvog pristupa. Podsjećajući na dosad nezabilježene razmjere i raspon već pružene potpore, EU je i dalje predan nastavku te suradnje i koordinacije, kao i dodatnom poboljšanju pristupa cjepivima, dijagnostičkim i terapijskim sredstvima te osiguravanju bolje predvidljivosti budućih kriza i otpornosti na njih. Vijeće ujedno uvažava vrijednu potporu koju su partneri sa zapadnog Balkana pružali jedni drugima i EU-u.
3. Vijeće ponovno potvrđuje svoju **predanost proširenju**, koje je i dalje ključna politika Europske unije, u skladu s novim konsenzusom o proširenju odobrenim na sastanku Europskog vijeća 14. i 15. prosinca 2006. te u zaključcima Vijeća koji su potom usvojeni. Proširenje i dalje predstavlja strateško ulaganje u mir, demokraciju, blagostanje, sigurnost i stabilnost u Europi. Vijeće ponovno ističe da je prihvaćanje temeljnih vrijednosti EU-a i europske perspektive te predanost njima čvrst strateški izbor koji je izuzetno bitan za sve partnere koji teže članstvu u EU-u. U skladu s time Vijeće i dalje očekuje od partnerâ da preuzmu odgovornost i budu u potpunosti predani prvenstvu demokracije, temeljnim pravima i vrijednostima te vladavini prava, što je u interesu njihovih građana. Vjerodostojnost te predanosti ovisi o smislenoj provedbi potrebnih reformi i postizanju dobrih rezultata, što počiva na jasnoj i dosljednoj komunikaciji s javnošću.

* Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244 (1999) i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

4. Podsjećajući na Solunski program i izjave iz Sofije, Zagreba i Brda Vijeće ponovno ističe nedvosmisleni potporu EU-a europskoj perspektivi zapadnog Balkana. EU će dodatno jačati i produbljivati svoj angažman na svim razinama kako bi podržao političku, gospodarsku i društvenu preobrazbu regije, među ostalim putem trajne pomoći koja se temelji na konkretnom napretku u području vladavine prava i socioekonomskih reformi, kao i na poštovanju vrijednosti, pravila i standarda EU-a od strane partnera. U tom kontekstu Vijeće sa zanimanjem očekuje provedbu gospodarskog i investicijskog plana za zapadni Balkan, kao i zelenog programa za zapadni Balkan. Kako bi se dodatno ojačao i poboljšao politički dijalog s regijom, Vijeće izražava zadovoljstvo održavanjem sastanaka na vrhu EU-a i zapadnog Balkana kao redovitih događanja. Vijeće sa zanimanjem očekuje održavanje prve međuvladine konferencije s Republikom Sjevernom Makedonijom i s Albanijom što je prije moguće, nakon što odobri pregovaračke okvire. Turska je i dalje zemlja kandidatkinja i ključan partner u mnogim područjima od zajedničkog interesa.
5. U skladu s prethodnim zaključcima Vijeća te u okviru kopenhaških političkih kriterija i procesa stabilizacije i pridruživanja, što je i dalje zajednički okvir za odnose sa zapadnim Balkanom, Vijeće ponovno potvrđuje potrebu, u skladu s novim konsenzusom o proširenju iz 2006., za **pravednim i strogim uvjetima te načelom vlastitih zasluga**. U tom kontekstu Vijeće ističe kako je važno osigurati da EU može održavati i produbljivati svoj razvoj, uključujući svoj kapacitet da prihvati nove članice. Revidiranom metodologijom proširenja s još snažnijim naglaskom na temeljnim reformama, proces pristupanja nastoji se revitalizirati tako da postane predvidljiviji, vjerodostojniji i dinamičniji te podlozan snažnijem političkom usmjeravanju, na temelju objektivnih kriterija, strogog pozitivnog i negativnog uvjetovanja te reverzibilnosti. Vijeće pozdravlja i to što je u tijeku njezino uključivanje u nove pregovaračke okvire, a uključena je i u postojeće okvire za Crnu Goru i Srbiju. U tom kontekstu Vijeće također podsjeća na mogućnosti za mjere ubrzane integracije podložne daljnjem i dostatnom napretku kandidata u pogledu prioriteta reformi.

6. Uzimajući u obzir ukupno stanje trenutačnih napora partnera u pogledu reformi, o čemu je izvijestila Komisija, Vijeće naglašava da je hitno potrebno usredotočiti se na **temeljne reforme** kako bi se uklonio niz trajnih strukturnih nedostataka u području vladavine prava, temeljnih prava, jačanja demokratskih institucija i reforme javne uprave, kao i na gospodarske kriterije. Dobra i održiva postignuća u provedbi reformi te **konkretni i opipljivi** rezultati u tim ključnim područjima i dalje su neophodni, posebno za određivanje općeg tempa pregovora o pristupanju.
7. Vijeće podsjeća na to da je **vladavina prava** temeljna vrijednost na kojoj se zasniva EU, ključan aspekt demokratske preobrazbe koja je u središtu i procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja kao i ključno mjerilo u odnosu na koje se ocjenjuje napredak na putu prema članstvu u EU-u. Stoga je neophodno da napredak partnerâ u tom području bude stabilan, konkretan i nepovratan. Iako uvažava da su neki partneri ostvarili napredak u tom ključnom području, Vijeće sa zabrinutošću primjećuje da prijavljeni nedostaci potvrđuju da je ono jedan od glavnih izazova. Izostanak vjerodostojnog napretka u mnogim slučajevima, a u nekima čak i nazadovanje, često je povezano s izostankom političke volje, nedostacima u neovisnosti pravosuđa, institucionalnim otporom, raširenom korupcijom i organiziranim kriminalom. Sve su to ključni problemi čijem je rješavanju potrebno pristupiti kao prioritetu.

Vijeće primjećuje da je u većini slučajeva došlo do ograničenog napretka, pa čak i stagnacije, u području zaštite **temeljnih prava**. I dalje su potrebne vjerodostojne i istinske mjere za uklanjanje mnogih prijavljenih nedostataka. Posebno su zabrinjavajući nedostaci koji se odnose na prava djece, kao i na prava i nediskriminirajuće postupanje prema pripadnicima manjina i osobama u ranjivom položaju poput Roma, osoba s invaliditetom, lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih i interseksualnih osoba (LGBTI) te nacionalnih manjina. Kad je riječ o ravnopravnosti žena i muškaraca, mora se osigurati osnaživanje žena i djevojčica i potpuno ostvarivanje njihovih temeljnih prava. Nadalje, stanje u pogledu **slobode izražavanja, slobode medija i pluralizma** i dalje je duboko zabrinjavajuće, s ograničenim ili nikakvim napretkom u većini slučajeva te nastavkom ozbiljnog nazadovanja u jednom slučaju. Hitne mjere i dalje su potrebne kako bi se zaštitili ti ključni stupovi demokracije. Potrebno je odlučno se postaviti prema prijetnjama, zastrašivanjima i napadima na medije, novinare i druge medijske aktere. Daljnji napredak u **reformi javne uprave**, posebno u pogledu depolitizacije i veće odgovornosti i profesionalnosti, i dalje je neophodan za poboljšanje upravljanja na svim razinama.

Pravilno **funkcioniranje i neovisnost demokratskih institucija**, osnovni elementi demokracije koja dobro funkcionira i ključan uvjet za pristupanje EU-u, i dalje je gorući izazov. Vijeće primjećuje da je nedostatak stvarne političke volje još uvijek glavni razlog za izostanak konkretnog napretka ili čak nazadovanje, u pogledu vjerodostojnih i održivih reformi u tom području. Vijeće sa zabrinutošću primjećuje brojne slučajeve u kojima je pravilno funkcioniranje demokratskih sustava i institucija otežano ili ugroženo. Rješavanje prijavljenih nedostataka i dalje je od iznimne važnosti, što zahtijeva reforme i u povezanim temeljnim područjima te uključiv politički dijalog, kao i davanje jače uloge i slobode djelovanja organizacijama civilnog društva.

8. U pogledu **gospodarskih kriterija** Vijeće pozdravlja analizu Komisije i s njom se slaže. Vijeće naglašava da je provedba temeljnih i strukturnih reformi i dalje izuzetno bitna za gospodarski oporavak i razvoj jer bi napori u suzbijanju korupcije, poboljšanju vladavine prava, unapređivanju transparentnosti, kao i jačanju institucija i socijalnog dijaloga također bili od koristi gospodarstvima. U tom kontekstu Vijeće naglašava važnost potpune transparentnosti svih ulaganja, posebno onih koja uključuju postupke javne nabave. Iskorištavanje gospodarskog potencijala partnerâ zahtijevat će i daljnje reforme gospodarskih struktura utvrđene u programima gospodarskih reformi (ERP). Stoga je provedba reformi utvrđenih u ERP-ima i u političkim smjernicama koje su donesene zajedno s državama članicama EU-a vrlo bitna ne samo za poboljšanje konkurentnosti, poticanje otvaranja radnih mjesta i olakšavanje socijalne uključenosti, nego i za osiguravanje fiskalne održivosti i ispunjavanje gospodarskih kriterija u procesu pristupanja te za maksimalno povećanje potencijalnog učinka znatnog paketa ulaganja EU-a. **Zeleni program i održiva povezivost** ključni su za održiv oporavak, kao i za gospodarsku integraciju unutar regije i s EU-om, što će koristiti i poduzećima i široj javnosti. Vijeće potiče sve partnere da provedu mjere iz Zajedničkih zaključaka ekonomskog i financijskog dijaloga između EU-a i zapadnog Balkana i Turske od 12. srpnja 2021. koje se temelje na njihovim zasebnim programima gospodarskih reformi. Vijeće podsjeća da je EU i dalje najveći trgovinski partner zapadnog Balkana i Turske za uvoz i izvoz.
9. Vijeće naglašava ključnu potrebu za hvatanjem ukoštac s **klimatskim promjenama** u skladu s ambicijama EU-a u području klime, za ubrzanjem usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a i jačanjem njezine provedbe u prijelazu na klimatski neutralna, otporna, održiva i kružna gospodarstva koja učinkovito iskorištavaju resurse.

10. **Dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja** i dalje su osnovni elementi procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja. Vijeće pozdravlja ostvareni napredak i ponovno ističe važnost uključive regionalne suradnje, posebno ostvarenja **zajedničkog regionalnog tržišta zapadnog Balkana**, na temelju pravila i standarda EU-a, koje će biti ključno za potpuno iskorištavanje potencijala regije te gospodarskog i investicijskog plana. Potrebni su odlučni naponi kako bi se u skladu s međunarodnim pravom i utvrđenim načelima, među ostalim s Ugovorom o pitanjima sukcesije, potaknuli **pomirenje i regionalna stabilnost** te iznašla i provela konačna, uključiva i obvezujuća rješenja za bilateralne sporove i pitanja partnera ukorijenjena u ostavštini prošlosti, kao i za preostale slučajeve nestalih osoba i pitanja povezana s ratnim zločinima. Slučajevi ratnih zločina u zemlji trebali bi se rješavati učinkovito i nediskriminatorno, među ostalim konstruktivnom regionalnom suradnjom i punom suradnjom s Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za kaznene sudove i Posebnim sudom te podupiranjem njihova rada. Vijeće naglašava da nema mjesta poricanju genocida, huškačkoj retorici ili veličanju ratnih zločinaca s bilo koje strane. Izjave i mjere koje negativno utječu na dobrosusjedске odnose i mirno rješavanje sporova moraju se izbjegavati. Postojeći bilateralni sporazumi, uključujući Prespanski sporazum između Republike Sjeverne Makedonije i Grčke te Ugovor o prijateljstvu, dobrosusjedskim odnosima i suradnji između Republike Sjeverne Makedonije i Bugarske, trebaju se provesti u dobroj vjeri.
11. Vijeće i dalje naglašava važnost dodatnog produbljivanja suradnje u pitanjima vanjske politike te očekivanje Unije u pogledu pojačanog usklađivanja sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a**, osobito u pogledu pitanja u kojima se radi o važnim zajedničkim interesima, kao što su mjere ograničavanja i suzbijanja hibridnih prijetnji. Pristupanje EU-u izbor je koji podrazumijeva prihvaćanje načela, vrijednosti i ciljeva koje Unija nastoji promicati u svojem susjedstvu i šire, uključujući potpuno usklađivanje sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom, te suzdržavanje od bilo kakvog djelovanja koje je u suprotnosti s time.

12. Vijeće i dalje naglašava važnost **strateške komunikacije**, kao i potrebu da partneri ojačaju svoju otpornost na zlonamjerne hibridne aktivnosti. Hibridne prijetnje zahtijevaju pojačanu i bliskiju suradnju, među ostalim u području kiberotpornosti, zaštite ključnih infrastruktura, strateške komunikacije i suzbijanja dezinformacija. Vijeće poziva sve partnere da jasno komuniciraju o prednostima i obvezama njihova puta prema EU-u, kao i o vlastitoj predanosti vrijednostima EU-a i nužnim povezanim reformama. Kontinuirani angažman EU-a i njegovih država članica, među ostalim u ostvarenju učinkovitije politike strateške komunikacije i s partnerima i s građanima EU-a, i dalje je ključan.
13. Terorizam, radikalizacija i organizirani kriminal i dalje predstavljaju ozbiljne sigurnosne prijetnje za EU i cijelu regiju. U skladu s prethodnim zaključcima Europskog vijeća i Vijeća, Vijeće ponovno naglašava važnost nastavka i daljnjeg jačanja suradnje u području **borbe protiv terorizma**, osobito kad je riječ o stranim terorističkim borbama te sprečavanju i borbi protiv radikalizacije. I dalje su potrebni daljnji naponi te dobri rezultati u **borbi protiv organiziranog kriminala**. Pozdravljajući navedene pozitivne primjere, Vijeće naglašava kako je potrebno da svi partneri pronađu učinkovite odgovore i spriječe infiltraciju organiziranog kriminala u svoja gospodarstva. Treba uložiti dodatne napore u sprečavanje svih oblika radikalizacije, uključujući vjersku, etničko-nacionalističku ili političku.
14. U pogledu **migracija** Vijeće pohvaljuje partnere sa zapadnog Balkana za njihove stalne napore i općenito konstruktivnu suradnju jer je to dalo jasne rezultate, te Tursku za kontinuirane znatne napore u prihvatanju i zadovoljavanju potreba gotovo 4 milijuna izbjeglica. Vijeće ponovno ističe da je potrebno potpuno i bez diskriminiranja provesti Izjavu EU-a i Turske te kontinuirano pružati potporu partnerima duž zapadnobalkanske rute. Za hvatanje ukoštac s izazovima povezanim s migracijama potrebna su daljnja djelovanja partnera u skladu s pravom EU-a i međunarodnim obvezama.

15. Vijeće podsjeća na stalnu znatnu **financijsku i tehničku pomoć EU-a** za proces proširenja i proces stabilizacije i pridruživanja, posebno u obliku Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA), nakon donošenja Uredbe IPA III u rujnu 2021. s financijskom omotnicom od 14,162 milijarde EUR.

PROŠIRENJE

CRNA GORA

16. Vijeće pozdravlja sveukupni dosadašnji napredak ostvaren u pregovorima o pristupanju, pri čemu su sva 33 pregledana poglavlja otvorena, a tri privremeno zatvorena, kao i dogovor postignut na 13. međuvladinoj konferenciji u lipnju 2021. o elementima revidirane metodologije proširenja koje treba uzeti u obzir u postojećem pregovaračkom okviru i primijeniti na pregovore o pristupanju s Crnom Gorom. Prioritet za daljnji napredak u pregovorima o pristupanju, prije prelaska na privremeno zatvaranje ostalih poglavlja, i dalje je ispunjavanje privremenih mjerila o vladavini prava iz poglavlja 23. i 24. Tek kada Crna Gora ispuni navedene kriterije EU će moći utvrditi zahtjeve u pogledu vladavine prava kao mjerila za zatvaranje koje će Crna Gora morati ispuniti prije nego što se ta poglavlja zatvore. Vijeće ponovno ističe da cjelokupni sustav vladavine prava mora ostvariti konkretne rezultate te snažnija i održiva postignuća. Kako je utvrđeno i u pregovaračkom okviru, napredak u tim poglavljima vrlo je bitan te će se njime i dalje određivati cjelokupan ritam pregovora o pristupanju. Vijeće od Crne Gore očekuje da s više odlučnosti nastavi svoj put prema pristupanju. U nastavku Vijeće utvrđuje najvažnije i najhitnije reforme koje Crna Gora treba provesti.

17. Vijeće snažno potiče Crnu Goru da pokaže odlučnu političku volju, prevlada polarizaciju i ostvari konkretne rezultate posebno u ključnim područjima **slobode izražavanja i medija te borbe protiv korupcije**, kao i da nastavi rješavati postojeće nedostatke u postupanju u slučajevima organiziranog kriminala te zapljene i oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom. Vijeće podsjeća na potrebu da se riješi pitanje stagnacije provedbe ključnih pravosudnih reformi, uključujući važna imenovanja koja su još u tijeku u ključnim neovisnim institucijama i pravosuđu. Vijeće ujedno ponovno poziva Crnu Goru da zajamči sigurno okružje koje je pogodno za slobodu izražavanja i neovisnost medija, među ostalim povećanjem napora kako bi se istražili i riješili slučajevi napada na novinare, smatrajući to pitanjem visokog prioriteta, te učinkovitim suzbijanjem dezinformiranja, uznemiravanja na internetu i govora mržnje. Ključno je osigurati neovisnost javne radiotelevizije i uspostaviti učinkovit samoregulatorni mehanizam kojim su obuhvaćena sva medijska tijela. Vijeće ističe kako očekuje snažnu političku predanost i istinski angažman svih relevantnih institucija i aktera u svim tim nastojanjima.

Nadalje, Vijeće potiče Crnu Goru da **ojača neovisnost institucija, posebno pravosuđa**, te pokaže snažnu političku volju da nastavi s radom na **reformi javne uprave** i jačanju administrativnih kapaciteta. Vijeće u tom pogledu napominje da Crna Gora treba osigurati zapošljavanje na osnovi zasluga i zadržati stručno znanje povezano s EU-om u svojoj upravi kako bi poduprla pristupni proces i pregovore te primijenila pravnu stečevinu EU-a.

18. Vijeće ističe da je **izborna reforma** i dalje izuzetno važna za jačanje izbornog povjerenja te snažno potiče sve strane da pokažu odgovornost i uključe se u smislen i uključiv **politički dijalog u parlamentu** kako bi se izbjegla daljnja polarizacija političkog okružja.

19. U pogledu **gospodarskih reformi** Vijeće prima na znanje da je pandemija bolesti COVID-19 imala snažne posljedice na gospodarstvo. Međutim, vlada je uspješno nastavila provoditi neke od predviđenih reformi i ublažiti financijske rizike, dok je financijski sektor ostao stabilan. Vijeće potiče Crnu Goru da u potpunosti provede smjernice politika utvrđene u Zajedničkim zaključcima ekonomskog i financijskog dijaloga, među ostalim smanjenjem proračunskog deficita i udjela javnog duga nakon što se oporavak stabilizira, poboljšanjem fiskalnog upravljanja i transparentnosti te provedbom strukturnih reformi.
20. Vijeće cijeni stalnu konstruktivnu predanost Crne Gore u daljnjem razvoju **regionalne suradnje** i unapređenju **dobrosusjedskih odnosa**.
21. Vijeće i dalje snažno pohvaljuje Crnu Goru za njezinu dosljednu suradnju u vezi s pitanjima vanjske politike, a osobito za stalno potpuno usklađivanje sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a**. Ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Crne Gore u misijama i operacijama EU-a u okviru **zajedničke sigurnosne i obrambene politike**.

SRBIJA

22. Vijeće pozdravlja **sveukupan napredak** dosad ostvaren u pregovorima o pristupanju, pri čemu je 22 od 35 pregovaračkih poglavlja otvoreno, a dva su poglavlja privremeno zatvorena, kao i dogovor postignut na 12. međuvladinoj konferenciji u lipnju 2021. o elementima revidirane metodologije proširenja koje treba uzeti u obzir u postojećem pregovaračkom okviru i primijeniti na pregovore o pristupanju sa Srbijom. Vijeće i dalje ističe da su napredak u poglavljima o vladavini prava i temeljnim pravima, kao i u normalizaciji odnosa Srbije s Kosovom, kako je utvrđeno pregovaračkim okvirom, i dalje ključni te da o njima ovisi ukupni tempo pregovora o pristupanju.
23. Napominjući da srpska vlada i dalje ističe integraciju u EU kao svoj strateški cilj, Vijeće poziva srpske vlasti da se jasno opredijele za **vrijednosti EU-a** i da ih promiču, te da stave veći naglasak na taj cilj, a da njihova komunikacija o EU-u, koji je glavni politički i gospodarski partner Srbije, bude proaktivna, pozitivna i nedvosmislena.

24. Vijeće prima na znanje napredak koji je Srbija ostvarila u nekim područjima vladavine prava, ali i ukupno ograničen napredak i stalna kašnjenja u nizu drugih područja. Vijeće potiče Srbiju da nastavi pokazivati političku volju za daljnje ubrzanje reformi i ostvari konkretne i opipljive rezultate u **temeljnim područjima**. U nastavku Vijeće utvrđuje najvažnije i najhitnije reforme koje Srbija treba provesti.

Srbija bi se trebala usredotočiti na ispunjavanje privremenih mjerila za poglavlja 23. i 24., među ostalim provedbom revidiranih akcijskih planova za ta poglavlja. Posebnu pozornost i dalje je potrebno posvetiti neovisnosti i općoj učinkovitosti **pravosuđa** te učinkovitoj provedbi reformi. Vijeće pozdravlja dosadašnji napredak u pogledu ustavne reforme te poziva Srbiju da je dovrši tijekom tekućeg zakonodavnog razdoblja u skladu s europskim standardima i preporukama Venecijanske komisije. Srbija treba ostvariti konkretne rezultate i uvjerljiva postignuća u pogledu učinkovitih istraga, kaznenih progona i pravomoćnih presuda, zamrzavanja i oduzimanja imovine stečene kaznenim djelima, posebno u **predmetima teškog i organiziranog kriminala, među ostalim pranja novca**. Srbija treba pojačati napore u borbi protiv **korupcije**, među ostalim u predmetima na visokoj razini.

Vijeće prima na znanje da su medijska strategija i povezani akcijski plan usvojeni te poziva Srbiju da ih kao prioritet učinkovito provede, poštujući sadržaj i duh ciljeva medijske strategije. Vijeće istodobno izražava ozbiljnu zabrinutost zbog ograničenog napretka postignutog u poboljšanju općeg okružja za **slobodu izražavanja**. Vijeće ponovno poziva Srbiju da hitno zajamči sigurno okružje koje potiče na neometanu slobodu izražavanja i neovisnost medija, među ostalim jačanjem napora kako bi se istražili slučajevi prijetnji, zastrašivanja i nasilja u odnosu na novinare.

Srbija i dalje treba posvećivati posebnu pozornost potpunom poštovanju **temeljnih prava**, među ostalim zaštiti najranjivijih skupina, kao i nediskriminirajućem postupanju prema nacionalnim manjinama u cijeloj Srbiji, posebno u području obrazovanja, upotrebe manjinskih jezika te pristupa medijima i vjerskim obredima na manjinskim jezicima, te aktivno provoditi istrage i donositi presude za zločine iz mržnje.

Vijeće ističe potrebu za osiguravanjem pravilnog **funkcioniranja demokratskih institucija** i naglašava da je izborna reforma i dalje iznimno bitna za jačanje izbornog povjerenja. Potvrđuje da je Srbija počela postupati prema dugogodišnjim preporukama Ureda za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS/ODIHR). Prije najavljenih izbora 2022. od iznimne je važnosti da se sve te ključne preporuke provedu na uključiv i transparentan način te na temelju šireg političkog konsenzusa. Važno je da se provedu i mjere utvrđene međustranačkim dijalogom pod vodstvom Europskog parlamenta. Još uvijek treba djelotvorno uspostaviti poticajno okruženje za razvoj i financiranje **civilnog društva**.

Vijeće i dalje ističe kako je važno da se **ratni zločini** procesuiraju u samoj zemlji, da se riješe preostali slučajevi nestalih osoba i da se potpunu suraduje s Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za kaznene sudove, među ostalim hitnim potpunim prihvaćanjem i provedbom njegovih presuda i odluka. Osuđenim ratnim zločincima ne bi trebalo dati podršku ni javni prostor za veličanje ili negiranje njihovih zločina.

25. U pogledu **gospodarskih reformi** Vijeće s odobravanjem prima na znanje kontinuirani napredak u razvoju funkcionalnog tržišnog gospodarstva te činjenicu da je učinak krize uzrokovane bolešću COVID-19 uspješno ublažen, među ostalim, snažnim zamahom prije krize te znatnim i pravodobnim mjerama fiskalne i monetarne potpore. Vijeće potiče Srbiju da potpuno provede smjernice za politike utvrđene u Zajedničkim zaključcima ekonomskog i financijskog dijaloga, te da nastavi provedbu strukturnih reformi javne uprave i poduzeća u državnom vlasništvu. Važno je osigurati potpunu usklađenost s pravnom stečevinom EU-a u području javne nabave. Vijeće pozdravlja napore koje je Srbija uložila u ispunjavanje mjerila za otvaranje skupine poglavlja 3. (konkurentnost i uključiv rast), što će i dalje procjenjivati.
26. Vijeće ponovno ističe da Srbija treba ispuniti svoju obvezu i pojačati napore na postupnom usklađivanju sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a**, u skladu s pregovaračkim okvirom, te prioritarno nastaviti poboljšavati trenutačno stanje na održiv i konkretan način.

27. Vijeće pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje i važan doprinos Srbije u misijama i operacijama EU-a u okviru **zajedničke sigurnosne i obrambene politike**.
28. Vijeće ponovno ističe potrebu da Srbija ispuni svoju obvezu usklađivanja sa **zajedničkom viznom politikom EU-a**.
29. Kad je riječ o **dijalogu** uz posredovanje EU-a, Vijeće izražava zadovoljstvo nastavkom dijaloga u lipnju 2021. i pohvaljuje Visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU-a za dijalog Beograda i Prištine te druga regionalna pitanja zapadnog Balkana zbog njihove predanosti dijalogu uz posredovanje EU-a. Vijeće od Srbije očekuje da u dobroj vjeri i u duhu kompromisa sudjeluje u dijalogu uz posredovanje EU-a kako bi se postigao sveobuhvatan pravno obvezujući sporazum s Kosovom u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a. Tim bi se sporazumom trebalo riješiti sva otvorena pitanja i doprinijeti regionalnoj stabilnosti. To je ključno kako bi Srbija i Kosovo mogli napredovati svaki na svojem europskom putu. Vijeće ponovno naglašava kako svakako očekuje da će se svi prethodni sporazumi poštovati i bez odgode provesti. Obje bi strane trebale izbjegavati i djelovanja kojima se narušava stabilnost te retoriku koja ne pogoduje dijalogu.
30. Vijeće pozdravlja predanost Srbije aktivnom promicanju **regionalne suradnje** i potiče je da nastavi s ulaganjem napora u jačanje **dobrosusjedskih odnosa** i doprinese stabilnosti i pomirenju.

TURSKA

31. Vijeće podsjeća na to da je Europsko vijeće 24. i 25. lipnja 2021. napomenulo da je u strateškom interesu Europske unije stabilno i sigurno okruženje u istočnom Sredozemlju te razvoj uzajamno korisnog odnosa s Turskom koji se temelji na suradnji. Europsko vijeće pozdravilo je smirivanje napetosti u istočnom Sredozemlju, naglašavajući da ga je potrebno održati, te je ponovno istaknulo da je EU spreman na postupan, proporcionalan i reverzibilan angažman s Turskom u cilju poboljšanja suradnje u nizu područja od zajedničkog interesa, podložno utvrđenim uvjetima navedenima u zaključcima članova i članica Europskog vijeća od 25. ožujka 2021. i prethodnim zaključcima Europskog vijeća.
32. Imajući na umu te i prethodne zaključke Europskog vijeća, Vijeće je i dalje predano održavanju otvorenog i iskrenog dijaloga, rješavanju zajedničkih izazova i suradnji u iznimno važnim područjima od zajedničkog interesa kao što su migracije, javno zdravlje, klima, borba protiv terorizma te regionalna pitanja. Vijeće prima na znanje nedavni nastavak dijaloga na visokoj razini između EU-a i Turske o nekoliko tih pitanja, kao i činjenicu da je Turska ratificirala Pariški sporazum o klimatskim promjenama.
33. Vijeće pozdravlja trajne znatne napore Turske u pogledu primanja više od 4 milijuna izbjeglica i zadovoljavanja njihovih potreba. Stalna pomoć EU-a izbjeglicama i zajednicama domaćinima pravodobno će se osigurati. **Izjava EU-a i Turske** nastavlja davati rezultate. Vijeće podsjeća na to da je Europsko vijeće 21. i 22. listopada 2021. pozvalo Tursku da osigura punu i nediskriminirajuću provedbu Izjave EU-a i Turske iz 2016., među ostalim u odnosu na Republiku Cipar. Učinkovito upravljanje granicama, kao i nastavak vraćanja, i dalje su prioriteti. Potpuna i učinkovita provedba Sporazuma EU-a i Turske o ponovnom prihvatu i suradnja u području pravosuđa i unutarnjih poslova sa svim državama članicama EU-a i dalje su od ključne važnosti.

34. Vijeće ponovno izražava ozbiljnu zabrinutost zbog dodatnog i iznimno zabrinjavajućeg nazadovanja u području demokracije, vladavine prava, temeljnih prava, među ostalim slobode izražavanja, kao i zbog sustavnog izostanka neovisnosti pravosuđa. Niz restriktivnih mjera poduzetih tijekom izvanrednog stanja uključen je u zakonodavstvo te ima iznimno negativan učinak na tursko stanovništvo. Civilno društvo i njegove organizacije i djeluju pod trajnim pritiskom u sve zahtjevnijem okružju. Sustavan izostanak neovisnosti i neopravdani pritisak na pravosuđe ne može se tolerirati, kao ni aktualna ograničenja, pritvaranja, zatvaranja i druge mjere protiv novinara, članova akademske zajednice, članova političkih stranaka, među ostalim članova parlamenta, odvjetnika, boraca za ljudska prava, korisnika društvenih medija i drugih koji ostvaruju svoja temeljna prava i slobode. Vijeće naglašava važnost poštovanja zakonitosti i integriteta izbornog procesa, posebno u kontekstu brojnih uhićenja, otpuštanja i zamjena demokratski izabranih općinskih načelnika te ciljanih napada na oporbene stranke i njihove članove. Vijeće ponovno izražava veliku zabrinutost zbog prijavljenog nastavka negativnih kretanja u tom području, podsjeća na međunarodne standarde i obveze koje je Turska prihvatila i na koje se obvezala te poziva Tursku da hitno preokrene negativna kretanja i vjerodostojno pristupi otklanjanju mnogih ozbiljnih nedostataka utvrđenih u izvješću Komisije. Turska bi također trebala pojačati suradnju s Vijećem Europe i njegovim relevantnim tijelima i institucijama, razmotriti njihove ključne preporuke, u potpunosti provesti Europsku konvenciju o ljudskim pravima i druge međunarodne instrumente o ljudskim pravima kojih je Turska stranka te provesti sve presude Europskog suda za ljudska prava u skladu s člankom 46. Europske konvencije o ljudskim pravima.
35. Kad je riječ o **gospodarskim reformama**, Vijeće napominje da i dalje postoji velika zabrinutost u pogledu funkcioniranja tržišnoga gospodarstva zemlje. Slabosti u institucijskoj i političkoj koordinaciji narušile su vjerodostojnost i djelotvornost djelovanja nadležnih tijela, a neravnoteže su se znatno povećale, što je dovelo do nestabilnosti financijskog tržišta, izrazito negativnog učinka na tržište rada i povećanog siromaštva. Vijeće potiče Tursku da potpuno provede smjernice politika utvrđene u **Zajedničkim zaključcima ekonomskog i financijskog dijaloga**. Od osobite je važnosti neovisnost regulatornih tijela, poput Središnje banke.

Nadalje, Vijeće podsjeća na to da se Turska treba ispuniti svoje obveze u pogledu provedbe **carinske unije EU-a i Turske** kako bi se osigurala njezina učinkovita primjena u svim državama članicama. Vijeće izražava žaljenje zbog stalnih odstupanja Turske od njezinih obveza u okviru carinske unije EU-a i Turske te podsjeća na to da bi bez odgode trebalo ukloniti trgovinske prepreke ili njihove ekvivalente koji nisu u skladu s njome.

36. Vijeće ponovno poziva Tursku da se postupno uskladi sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a** i da kao prioritet preokrene sve negativniji trend te podsjeća na svoje stajalište o pristupanju država članica međunarodnim organizacijama. Vijeće sa zabrinutošću primjećuje da je vanjska politika Turske sve više u sukobu s prioritetima EU-a u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike, među ostalim onima koji se odnose na Libiju i operaciju IRINI. U skladu sa zajedničkim interesom EU-a i Turske za regionalni mir i stabilnost, Vijeće očekuje od Turske i svih aktera da pozitivno doprinesu rješavanju regionalnih kriza.
37. Vijeće i dalje očekuje od Turske da se nedvosmisleno obveže na **dobrosusjedske odnose**, međunarodne sporazume i mirno rješavanje sporova, uz mogućnost obraćanja Međunarodnom sudu, ako bi to bilo potrebno.

Kako je navedeno u zaključcima Vijeća od 11. prosinca 2006., 26. lipnja 2018. i 18. lipnja 2019., koje je kasnije potvrdilo Europsko vijeće, te u Izjavi od 21. rujna 2005., Vijeće poziva Tursku da ispuni svoje obveze iz pregovaračkog okvira, uključujući potpunu, nediskriminirajuću provedbu Dodatnog protokola uz Sporazum o pridruživanju prema svim državama članicama. Vijeće ponovno ističe da je priznavanje svih država članica od ključne važnosti. Turska mora okončati sve prijetnje i djelovanja kojima se narušuju dobrosusjedski odnosi, normalizirati svoje odnose s Republikom Ciprom i poštovati suverenitet svih država članica EU-a nad njihovim teritorijalnim morem i zračnim prostorom, kao i sva njihova suverena prava, među ostalim i pravo da istražuju i iskorištavaju prirodne resurse, u skladu s pravom EU-a i međunarodnim pravom, uključujući Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS).

38. EU je i dalje potpuno predan sveobuhvatnom rješenju **ciparskog problema**. Vijeće podsjeća da je u tom pogledu i dalje od ključne važnosti da se Turska obveže na mirno rješenje tog problema, uključujući njegove vanjske aspekte, unutar okvira UN-a te na osnovi federacije dviju zona i dviju zajednica s političkom jednakosti i u skladu sa svim relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, načelima na kojima se EU temelji te s njegovom pravnom stečevinom, kao i da Turska doprinese tom rješenju. Vijeće izražava žaljenje zbog toga što neformalnim sastankom održanom u Ženevi u travnju 2021. pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda nije otvoren put za nastavak formalnih pregovora. EU će i dalje aktivno podupirati taj proces.

Vijeće osuđuje jednostrana djelovanja Turske u vezi s Varoshom koja su u suprotnosti s rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a i naglašava važnost statusa Varoshe te potrebu za potpunim poštovanjem rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a, a osobito rezolucija 550, 789 i 1251, kako je to 24. lipnja 2021. istaknulo Europsko vijeće. Vijeće poziva na to da se ta djelovanja, kao i svi drugi koraci poduzeti u vezi s Varoshom od listopada 2020., smjesta ponište.

39. Vijeće sa žaljenjem napominje da se Turska i dalje udaljava od Europske unije te podsjeća na svoj prethodni zaključak u kojem je navedeno da su pregovori o pristupanju Turske stoga zapravo zastali te se ne može razmatrati otvaranje ili zatvaranje daljnjih poglavlja.

PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA

REPUBLIKA SJEVERNA MAKEDONIJA

40. Vijeće pozdravlja postojanu odlučnost Republike Sjeverne Makedonije da ostvari napredak u pogledu programa reformi EU-a. čime je otvoren put za odluku o otvaranju pregovora o pristupanju u ožujku 2020. Vijeće sa zanimanjem očekuje održavanje prve međuvladine konferencije s Republikom Sjevernom Makedonijom što je prije moguće, nakon što odobri pregovarački okvir.

41. Vijeće prima na znanje da su, prema podacima OESS-a/ODIHR-a, lokalni **izbori** održani 17. i 31. listopada 2021. bili konkurentni te da su poštovane temeljne slobode. Međutim, brojni nedostaci u pravnom okviru ističu potrebu za sveobuhvatnim preispitivanjem izbornog zakonodavstva. Vijeće ističe kako je važno da vlasti nastave pravodobno i uključivo raditi na preostalim preporukama OESS-a/ODIHR-a i Venecijanske komisije.
42. Vijeće pozdravlja napredak ostvaren u području **vladavine prava**, među ostalim, u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, kao i predanost vlade održavanju i ubrzanju provedbe reformi povezanih s EU-om. Održivost tih strukturnih reformi dugoročan je proces za koji je potreban stalan angažman i vlade i oporbe. Vijeće potiče sve strane da nastave jačati trenutačan zamah reformi i poboljšavati konstruktivan dijalog.
43. Kad je riječ **pravosuđu**, Vijeće pozdravlja određeni napredak ostvaren u provedbi strategije reforme pravosuđa, čime je nastavljen rad na preporukama Venecijanske komisije i skupine viših stručnjaka o sustavnim problemima povezanim s vladavinom prava. Vijeće ističe da naglasak treba biti na kontinuiranoj provedbi postojećih strategija i zakona te upotrebi već postojećih alata u skladu sa standardima EU-a. Potrebno je osigurati neovisnost, profesionalnost i nepristranost pravosudnog sustava, nadovezujući se na već ostvaren napredak. Vijeće prima na znanje nastojanja da se nastavi borba protiv korupcije i organiziranog kriminala, među ostalim u predmetima na visokoj razini. Vijeće naglašava da je potrebno osigurati sustavnu provedbu ažuriranog akcijskog plana o strategiji reforme pravosuđa i strategijama za ljudske resurse u području pravosuđa i kaznenog progona. Vijeće naglašava kako je važno da dotične institucije poduzmu daljnje korake u vezi s preporukama Državnog povjerenstva za sprečavanje korupcije, koje je bilo osobito proaktivno u sprečavanju korupcije. Vijeće poziva Republiku Sjevernu Makedoniju da i dalje nastoji dodatno ojačati slobodu izražavanja i sigurnosti novinara.

44. Vijeće napominje da je u području **javne uprave** postignut određen napredak. I dalje je izuzetno bitno osigurati poštovanje načela transparentnosti, zasluga i ravnopravne zastupljenosti, među ostalim poboljšanjem i provedbom zakonodavnog okvira.
45. Ta je zemlja provela sveobuhvatnu reformu svojih obavještajnih i sigurnosnih službi u suradnji s NATO-om i strateškim partnerima. Vijeće ističe da je potrebno ojačati kapacitete za parlamentarni nadzor obavještajnih službi.
46. Vijeće pozdravlja činjenicu da Republika Sjeverna Makedonija i dalje ima aktivnu i konstruktivnu ulogu u upravljanju tokovima mješovitih **migracija** zahvaljujući djelotvornoj suradnji sa susjednim zemljama i državama članicama EU-a.
47. Kad je riječ o **gospodarskim reformama**, Vijeće potiče Republiku Sjevernu Makedoniju da nastavi ulagati napore kako bi ispunila zahtjeve unutarnjeg tržišta EU-a i kako bi se nosila s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije. Dodatno potiče Republiku Sjevernu Makedoniju da provedbom učinkovite i dobro koordinirane strukturne reforme u potpunosti provede smjernice za politike utvrđene u Zajedničkim zaključcima ekonomskog i financijskog dijaloga.
48. Vijeće izražava zadovoljstvo time što je 30. rujna 2021. dovršen popis stanovništva te napominje da se u predstojećim mjesecima očekuje objavljivanje rezultata.
49. **Dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja** i dalje su osnovni elementi procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja. Podsjećajući na drugu točku zaključaka Vijeća iz ožujka 2020., Vijeće podsjeća na važnost ostvarivanja konkretnih rezultata i provedbe bilateralnih sporazuma u dobroj vjeri, što uključuje Prespanski sporazum s Grčkom i Ugovor o dobrosusjedskim odnosima s Bugarskom.

50. Vijeće također pozdravlja znatno povećanje usklađenosti sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a**, koja pokazuje pozitivna kretanja i u kojoj se odražava izbor strateške orijentacije Republike Sjeverne Makedonije. Vijeće potiče tu zemlju da i dalje poboljšava svoju usklađenost s ZVSP-om. Ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Republike Sjeverne Makedonije u misijama i operacijama EU-a u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike.

ALBANIJA

51. Vijeće pozdravlja stalnu odlučnost Albanije da ostvari napredak u pogledu programa reformi EU-a, čime je otvoren put za odluku o otvaranju pregovora o pristupanju EU-u u ožujku 2020. Vijeće sa zanimanjem očekuje održavanje prve međuvladine konferencije s Albanijom što je prije moguće, nakon što odobri pregovarački okvir.
52. Vijeće prima na znanje da su parlamentarni izbori u travnju 2021. općenito bili dobro organizirani te podsjeća na to da su ti izbori održani na osnovi novog izbornog okvira slijedom opsežne reforme u skladu s preporukama OESS-a/ODIHR-a. Vijeće ujedno potiče na daljnju provedbu preostalih preporuka OESS-a/ODIHR-a. Vijeće ističe da je uključiv i konstruktivan politički dijalog u zemlji i dalje ključan te s obzirom na to Vijeće pozdravlja povratak oporbe u parlament.

Vijeće pozdravlja solidan napredak Albanije u području **vladavine prava**, ostvaren osobito provedbom sveobuhvatne reforme pravosuđa koja kontinuirano napreduje te jačanjem borbe protiv korupcije i protiv organiziranog kriminala. Novouspostavljene specijalizirane strukture za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije već su pokazale prve pozitivne rezultate. Potrebno je nastaviti ulagati napore u postizanje dobrih rezultata, među ostalim koristeći se proaktivnim istragama i konačnim presudama u pogledu korupcije na visokoj razini i organiziranog kriminala te daljnjom provedbom akcijskog plana za razmatranje preporuka Radne skupine za financijsko djelovanje, a potrebno je nastaviti ulagati napore i u dobru suradnju s relevantnim tijelima država članica.

Vijeće pozdravlja činjenicu da postupak provjere kontinuirano napreduje i daje konkretne rezultate te potiče albanske vlasti da nastave uložiti sve napore kako bi se omogućilo uspješno dovršenje tog postupka. Vijeće izražava zadovoljstvo time što je Visoki sud nastavio s radom nakon što je ponovno dosegao dostatan kvorum za napredak u odlučivanju o predmetima, a trebalo bi nastaviti s dodatnim imenovanjima kako bi se popunila sva preostala slobodna mjesta. Vijeće ujedno izražava zadovoljstvo time što je Ustavni sud dodatnim imenovanjima ponovno postao potpuno funkcionalan.

Kad je riječ o temeljnim pravima Vijeće sa zadovoljstvom prima na znanje aktualne napore u cilju provedbe sveobuhvatne reforme zemljišnog sektora i konsolidacije vlasničkih prava te poziva vlasti da transparentno nastave s takvim naporima putem savjetovanja sa svim relevantnim dionicima, među ostalim procesuiranjem predmeta u vezi s krivotvorenjem isprava i brzim unapređivanjem postupka za registraciju i utvrđivanje prava na naknadu. Vijeće izražava zadovoljstvo donošenjem Zakona o popisu stanovništva te sa zanimanjem očekuje njegovu potpuno transparentnu i neometanu provedbu u skladu s međunarodnim standardima. Vijeće ujedno izražava zadovoljstvo donošenjem sekundarnog zakonodavstva povezanog s okvirnim zakonom iz 2017. o zaštiti nacionalnih manjina te snažno potiče Albaniju da brzo donese i provede preostale podzakonske akte u skladu s europskim standardima i uz sudjelovanje svih relevantnih dionika.

Nadalje, Vijeće poziva Albaniju da ponovno počne ulagati napore u ostvarivanje konkretnog napretka u području slobode izražavanja i sigurnosti novinara. Vijeće ponovno ističe kako je važno osigurati usklađenost izmjena zakona o medijima s preporukama Venecijanske komisije i međunarodnim standardima ako će parlament dodatno razmatrati taj zakon. Vijeće također pozdravlja konkretan napredak ostvaren u reformi javne uprave te potiče Albaniju da nastavi odlučno ulagati napore u tom području. Potrebno je poboljšati koordinaciju unutar **javne uprave**, osobito za integraciju postupaka planiranja politika i izrade proračuna te za pitanja integracije u EU-u. Osnivanje novih agencija treba biti uključiv napredak ostvaren uz sudjelovanje organizacija civilnog društva te se time mora pogodovati sustavu provjere i ravnoteže, kao i učinkovitosti.

53. U pogledu **migracija** Albanija je prva zemlja na zapadnom Balkanu u kojoj je stupio na snagu Sporazum o statusu europske granične i obalne straže. Dosad prva zajednička operacija s Frontexom izvan EU-a pokazala se uspješnom. Ukupan broj neutemeljenih zahtjeva za azil koje albanski državljani podnose u EU-u znatno se smanjio, no potrebno ga je pomno pratiti, a to iziskuje kontinuirane i trajne napore albanskih vlasti.
54. U pogledu **gospodarskih reformi** Vijeće prima na znanje da se prije potresa u studenome 2019. i vanjskog šoka u 2020. uzrokovanog pandemijom bolesti COVID-19 nezaposlenost nastavila smanjivati do rekordno niskih razina, da se povećao izvoz te da se udio javnog duga u BDP-u nastavio smanjivati, premda je i dalje na visokoj razini. Vijeće potiče Albaniju da u potpunosti provede smjernice politika utvrđene u Zajedničkim zaključcima ekonomskog i financijskog dijaloga, s pomoću postupnog smanjivanja udjela duga opće države, poboljšanja fiskalnog upravljanja i transparentnosti te provedbe učinkovitih i dobro koordiniranih strukturnih reformi.
55. Vijeće pozdravlja kontinuirano konstruktivno sudjelovanje Albanije u **regionalnoj suradnji**. Vijeće ujedno pozdravlja činjenicu da je Albanija nastavila dijalog s ciljem osiguravanja **dobrosusjedskih odnosa**, što je i dalje iznimno bitno.
56. Vijeće izražava veliko zadovoljstvo stalnom suradnjom Albanije i njezinim usklađivanjem sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a** te činjenicom da su ti rezultati dosljedni cijelo vrijeme. Ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Albanije u misijama i operacijama EU-a u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike.

BOSNA I HERCEGOVINA

57. Vijeće izražava duboko žaljenje zbog dugotrajne političke krize u toj zemlji zbog koje je usporeno ostvarivanje daljnjeg napretka u reformama u 2021. i osuđuje blokadu državnih institucija. Vijeće potiče sve političke čelnike da se suzdrže od provokativne i razdorne retorike i djelovanja, kao i od dovođenja u pitanje suverenosti, jedinstva i teritorijalnog integriteta zemlje.

Retorika i inicijative kojima je cilj poništavanje reformi i povlačenje iz državnih institucija neprihvatljivi su i ugrožavaju usklađivanje zemlje s pravnom stečevinom EU-a, kao i političku predanost integraciji u EU. Sudjelovanje u dijalogu radi prevladavanja zastoja mora biti prioritet svim političkim čelnicima.

Vijeće prima na znanje vrlo ograničen napredak ostvaren u reformama te uvažava poduzete korake, uključujući održavanje lokalnih izbora u Mostaru u prosincu 2020., prvi put nakon 2008., i unutar Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje, kao i donošenje na svim razinama vlasti akcijskog plana za reformu javne uprave i strategija za upravljanje javnim financijama.

58. Vijeće snažno potiče političke čelnike Bosne i Hercegovine da zajednički usredotoče svoje napore na ispunjavanje svih **14 ključnih prioriteta** utvrđenih u Komisijinu mišljenju o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u EU-u, kako ga je Vijeće potvrdilo 2019., te u skladu s interesom svih građana za napredak prema Europskoj uniji. Vijeće izražava svoje zadovoljstvo naporima posebnog predstavnika EU-a u tom pogledu i ponovno izražava svoju podršku tim naporima. Napredak Bosne i Hercegovine prema EU-u može se ostvariti samo provedbom reformi.
59. S obzirom na institucijske mehanizme uspostavljene Daytonskim mirovnim sporazumom, Bosna i Hercegovina treba poduzeti daljnje ustavne i izborne reforme kako bi osigurala jednakost i nediskriminaciju svih građana i građanki, posebice provedbom sudske prakse Europskog suda za ljudska prava u vezi s predmetom *Sejdić-Finci*. Vijeće ističe da ne bi trebalo poduzimati nikakve zakonodavne ili političke korake zbog kojih bi provedbe presude *Sejdić-Finci* i povezanih presuda Europskog suda za ljudska prava postale zahtjevnije ili još produbile razdor. Vijeće ponovno poziva na uključiv postupak ograničene ustavne i izborne reforme, putem istinskog dijaloga i u skladu s europskim standardima s ciljem uklanjanja svih oblika nejednakosti i diskriminacije u izbornom procesu. Vijeće naglašava da niz odluka Ustavnog suda još nije u potpunosti proveden. S obzirom na to, Vijeće poziva međuagencijsku radnu skupinu da brzo nastavi s radom i da prije glasovanja iznese svoje prijedloge u vezi s reformama radi poboljšanja izbornog okvira.

60. Vijeće dodatno potiče Bosnu i Hercegovinu da radi na reformama kojima je cilj poboljšati njezin zakonodavni i institucijski okvir kako bi ispunila zahtjeve članstva u EU-u.

Vijeće očekuje od Bosne i Hercegovine da poduzme bitne korake u **reformi javne uprave** osiguravanjem stručne i depolitizirane državne službe te usklađenog pristupa oblikovanju politika na razini cijele zemlje.

Vijeće naglašava važnost sprečavanja i **borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala** te izražava žaljenje zbog činjenice da nije postignut napredak u provedbi ključnih prioriteta Mišljenja i nalaza Izvješća stručnjaka o problemima u pogledu vladavine prava. Vijeće naglašava potrebu da nadležna tijela ulažu napore u jačanje **vladavine prava**. U tu svrhu Vijeće poziva Bosnu i Hercegovinu da brzo donese izmjene Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću kako bi se u pravosuđe uvele mjere u pogledu integriteta. Vijeće također podsjeća da Bosna i Hercegovina hitno treba uskladiti svoje zakonodavstvo o javnoj nabavi i sukobu interesa s europskim standardima.

61. Vijeće izražava žaljenje zbog manjka napretka u pogledu **slobode izražavanja** i sigurnosti novinara te poziva Bosnu i Hercegovinu da pojača napore u području ljudskih prava, ravnopravnosti žena i muškaraca i nediskriminacije.
62. Vijeće izražava zadovoljstvo pozitivnim koracima poduzetima za poboljšanje upravljanja **migracijama** i njihove koordinacije te ističe da je takve napore potrebno nastaviti i pojačati. Bosna i Hercegovina mora osigurati dostatno i prikladno zaklonište za sve potrebite osobe u cijeloj zemlji. Radi uspješnog hvatanja ukoštac s izazovima povezanim s migracijama, nadležna tijela trebaju donijeti strategiju, i pripadajući proračun, za kapacitete za upravljanje granicama i migracijama, kao i funkcioniranje sustava azila, te osigurati njihovu učinkovitu koordinaciju na svim razinama.

63. U pogledu **gospodarskih reformi** Vijeće prima na znanje činjenicu da je ta zemlja ostvarila ograničen napredak u uspostavi funkcionalnog tržišnog gospodarstva i u pogledu svoje sposobnosti da se nosi s pritiskom konkurencije i tržišnim silama u EU-u. Vijeće potiče Bosnu i Hercegovinu da u potpunosti provede smjernice politika utvrđene u Zajedničkim zaključcima ekonomskog i financijskog dijaloga tako što će poboljšati analitičke i koordinacijske kapacitete te kapacitete planiranja kako bi se ojačalo oblikovanje makroekonomske politike u cijeloj zemlji, kao i provedba učinkovitih i dobro koordiniranih strukturnih reformi kojima bi se ublažili učinci rascjepkanog unutarnjeg tržišta i olakšala ulaganja. Vijeće podsjeća na potrebu da se osiguraju usklađenost sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i redoviti sastanci tijela uspostavljenih na temelju SSP-a.
64. Vijeće dodatno ističe svoju nedvosmislenu predanost europskoj perspektivi Bosne i Hercegovine kao jedinstvene, ujedinjene i suverene zemlje. Nakon prošlogodišnje 25. obljetnice genocida u Srebrenici i Daytonskog/Pariškog mirovnog sporazuma Vijeće potiče sve političke aktere u Bosni i Hercegovini da prevladaju razdornu retoriku ukorijenjenu u prošlosti, okončaju veličanje osuđenih ratnih zločinaca te aktivno promiču pomirenje.
65. Vijeće potiče Bosnu i Hercegovinu da nastavi aktivno sudjelovati u izgradnji **regionalne suradnje i dobrosusjedskih odnosa**.
66. Vijeće izražava žaljenje zbog naglog smanjenja usklađenosti Bosne i Hercegovine sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a** te potiče tu zemlju da daje prednost preokretanju tog negativnog trenda. S druge strane, izražava zadovoljstvo stalnim aktivnim sudjelovanjem Bosne i Hercegovine u misijama i operacijama EU-a u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike. Vijeće ujedno izražava zadovoljstvo produljenjem mandata operacije EUFOR Althea, koja i dalje podržava vlasti Bosne i Hercegovine u održavanju sigurnog i zaštićenog okruženja za sve građane. Vijeće izražava svoju podršku ulozi i mandatu Visokog predstavnika i njegova Ureda u ispunjavanju programa 5+2.

KOSOVO

67. Vijeće izražava zadovoljstvo time što je nova vlada, izabrana u ožujku 2021., potvrdila stratešku predanost Kosova europskom putu i s time povezanim reformama. Vijeće ponovno naglašava važnost stalne provedbe **Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)** između EU-a i Kosova te izražava zadovoljstvo pokretanjem druge faze njegova **europskog plana reformi**. S obzirom na ograničen napredak dosad postignut, Vijeće poziva na njezinu provedbu i ističe hitnu potrebu da Kosovo ubrza proces reformi, u skladu s europskim standardima i s ciljem da se ostvare rezultati u korist kosovskih građana.
68. Vijeće izražava zadovoljstvo time što su prijevremeni parlamentarni **izbori** održani 14. veljače 2021. i lokalni izbori održani 17. listopada i 14. studenoga bili dobro vođeni i transparentni. Bili su i konkurentni, osim u područjima kosovskih Srba. Vijeće očekuje da će se riješiti opetovani nedostaci izbornog postupka i da će se s time povezane preporuke misije EU-a za promatranje izbora hitnije provesti.
69. Vijeće pozdravlja korake koje je vlada poduzela, odnosno predlaganje programa reformi u vezi s borbom protiv korupcije. Poziva Kosovo da pojača napore na poboljšanju **vladavine prava** te da i dalje jača borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala te da nastavi s reformom javne uprave na temelju dosadašnjih postignuća Kosova i u skladu s europskim i međunarodnim standardima. Vijeće poziva vlasti da napreduju u provedbi postojećeg zakonodavstva, da donesu sveobuhvatan pristup provedbi reformi u vezi s pravosuđem i borbom protiv korupcije, u skladu s europskim standardima, te da i dalje ostvaruju napredak u pogledu svojih rezultata u borbi protiv korupcije na visokoj razini i organiziranog kriminala.

70. Vijeće ističe da je potrebna kontinuirana predanost Kosova suradnji s Posebnim sudom za ratne zločine, što je važan pokazatelj predanosti Kosova vladavini prava i okončanju nekažnjavanja. Postojećim pravnim okvirom omogućuju se pravilna istraga i progon svih navodnih ratnih zločina. U tom pogledu Vijeće cijeni rad Posebnog suda za ratne zločine, koji je doveo do toga da se ove godine održavaju prva suđenja u Haagu.
71. Vijeće izražava zadovoljstvo proširenjem mandata **EULEX-a**, o kojem je u lipnju 2021. postignut uzajaman dogovor, te ističe potrebu da Kosovo nastavi blisko i učinkovito surađivati s EULEX-om. Ujedno poziva Kosovo da nastavi suradnju s relevantnim međunarodnim akterima.
72. Vijeće potiče Kosovo da uloži dodatne napore u daljnju provedbu pravnog okvira o temeljnim pravima u skladu s europskim standardima te da poboljša koordinaciju i nadzor. Potrebno je učiniti više osobito kako bi se osigurala potpuna zaštita kulturne i vjerske baštine, zaštita prava osoba koje pripadaju nevećinskim zajednicama, uključujući romsku i aškalijsku zajednicu, te raseljenih osoba, kao i ravnopravnost žena i muškaraca u praksi. Potrebno je dodatno ojačati postojeće mehanizme za ljudska prava.
73. Vijeće poziva Kosovo da potakne učinkovitu provedbu **reformi javne uprave** i upravljanja javnim financijama, osobito donošenjem nove strategije za reformu javne uprave za razdoblje 2021. – 2026. i izmjena u javnoj službi, s ciljem odgovornije javne uprave koja je više usmjerena na građane.
74. Kad je riječ o **gospodarskim reformama**, Vijeće podsjeća na dugotrajne strukturne probleme, kao što su manjak gospodarske diversifikacije, ovisnost o vanjskim financijskim tokovima, rašireno neformalno gospodarstvo te niske razine aktivnosti i zaposlenosti. Vijeće pozdravlja predanost vlade suočavanju s tim izazovima te potiče Kosovo da u potpunosti provede smjernice politika utvrđene u Zajedničkim zaključcima ekonomskog i financijskog dijaloga, s pomoću poboljšanog fiskalnog upravljanja, kao i provedbe učinkovitih i dobro koordiniranih strukturnih reformi.

75. Kad je riječ o **dijalogu** uz posredovanje EU-a, Vijeće izražava zadovoljstvo nastavkom dijaloga u lipnju 2021. i pohvaljuje Visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU-a za dijalog Beograda i Prištine te druga regionalna pitanja zapadnog Balkana zbog njihove predanosti dijalogu uz posredovanje EU-a. Vijeće od Kosova očekuje da u dobroj vjeri i u duhu kompromisa sudjeluje u dijalogu uz posredovanje EU-a kako bi se postigao sveobuhvatan pravno obvezujući sporazum sa Srbijom u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a. Tim bi se sporazumom trebalo riješiti sva otvorena pitanja i doprinijeti regionalnoj stabilnosti. To je ključno kako bi Kosovo i Srbija mogli napredovati na svojem europskom putu. Vijeće ponovno naglašava kako svakako očekuje da će se svi prethodni sporazumi poštovati i bez odgode provesti. Obje bi strane trebale izbjegavati i djelovanja kojima se narušava stabilnost te retoriku koja ne pogoduje dijalogu.
76. Vijeće podsjeća da je napredak u procesu normalizacije odnosa sa Srbijom ključno načelo SSP-a te podupire razvoj odnosa i suradnje između EU-a i Kosova.
77. Vijeće podsjeća na važnost regionalne suradnje i dobrosusjedskih odnosa te potiče Kosovo da aktivno i konstruktivno sudjeluje u aktivnostima **regionalne suradnje**.
78. Vijeće prepoznaje važnost **liberalizacije viznog režima** za građane Kosova. Komisija je u svibnju 2016. podnijela formalni prijedlog da se Kosovo uvrsti na popis zemalja čijim državljanima nisu potrebne vize u šengenskom području te je u srpnju 2018. predstavila izvješće o dostizanju preostalih mjerila. Prijedlog Komisije, koji je Europski parlament u ožujku 2019. podržao u prvom čitanju, i dalje se razmatra u Vijeću.
-